

PŘÍLOHA Č.2

Stavební program a zadání

STAVEBNÍ PROGRAM

Revitalizace areálu Steinbrenerovy tiskárny ve Vimperku

MOTTO

Vizí Města Vimperk je vytvořit díky revitalizaci Steinbrenerovy tiskárny unikátní komplex s velmi silným a autentickým charakterem, který využije genia loci, dochovaných historických budov a doplní je soudobými architektonickými výrazy. Cílem je nalézt nové prostorové a funkční využití tohoto významného městotvorného prostoru s maximálním možným zapojením stávajících budov a jejich vhodným doplněním či rozšířením.

HISTORIE

V samotném centru města Vimperk se nacházejí historické budovy bývalé tiskárny, kterou založil roku 1855 Johann Steinbrener. Tiskly se zde hlavně modlitební knihy, kalendáře a později i dětské knihy. Roku 1930 vytiskli místní tiskaři přes 34 milionů kalendářů, 96 milionů modlitebních knih v mnoha jazycích a tiskárna se proslavila zejména produkcí miniaturních bibliofilských knížek a koránů. Po roce 1945 se nakladatelství J. Steinbrener přestěhovalo do hornorakouského města Schärdingu. Poté budovy nedaleko náměstí ve Vimperku postupně chátraly. Městu Vimperk se před několika lety podařilo získat do vlastnictví všechny budovy bývalých tiskáren ve Steinbrenerově ulici s cílem vytvořit v nich kulturní a společenské centrum, které bude sloužit k nejrůznějším setkáním, akcím i odpočinku. Město Vimperk se v roce 2023 rozhodlo najít nejvhodnější řešení konverze a revitalizace tohoto zchátralého areálu formou užší soutěže o návrh.

ŘEŠENÉ ÚZEMÍ

Areál tiskárny se nachází v městské památkové zóně Vimperk a sestává ze tří budov: dvou patrových městských domů ve Steinbrenerově ulici č. 3 a 4 (parc. č. 113, 114), které pocházejí původně z 16. století, a jižního křídla tiskárny (parc. č. 113 a 112/2), které bylo vybudováno v roce 1872 a v současné době je v havarijním stavu, části objektů hrozí demolice.

V rámci propojení a vztahů v území je třeba řešit návaznost na:

- provoz budovy přilehlého městského úřadu – budovy č. p. 5 (parcelní číslo 115/1 – budova s průjezdem) a budova č. 6 (parc. č. 127);
- nádvoří / zahrady parc. č. 128 a 130, zahrada domu - parc. č. 112/1, zahrada parc. č. 115;
- prostor Steinbrenerovy ulice;
- náměstí;
- pěší propojení s jižní terasou a směrem k Volyňce (parc. č. 122/1).

Zadavatel chce mimo jiné prověřit, zda by mohlo dojít k propojení náměstí Svobody přes vnitřní nádvoří areálu tiskárny (přes budovy městského úřadu č. p. 5 a 6 a bývalé obytné domy č.p. 3 a 4), s plochou za hotelem Terasa (současné parkoviště) a ulicí Pasovská. Plocha území, které je klíčové pro navržení širších vztahů, je cca 1100 m².

- *Přesné vymezení řešeného území viz níže (stejně jako Příloha P.03).*

Památková ochrana

Kulturní nemovitou památkou je budova č.p. 5. Je třeba počítat také s památkovou ochranou jižní hradební zdi. Památkovou hodnotu má také původní parcelace, v navrženém řešení by proto mohl být patrný její otisk. Památkový význam mají zejména pohledové fasády viditelné od řeky Volyňky.

Plocha řešeného území

Řešené území má plochu 3337 m², z toho zastavěná plocha činí cca 1248 m². Nachází se zde několik budov s celkovým obestavěným prostorem cca 12 133 m³. Většina budov má dvě nadzemní podlaží, půdu / podkroví a některé mají i historické sklepy. Měšťanské domy č.p. 3, 4, 5, 6 jsou přístupné z ulice Steinbrenerova, jižní křídlo tiskárny je přístupné pouze přes pozemky měšťanských domů nebo pěším přístupem od Volyňky.

PROPOJENÍ A OTEVŘENÍ VERSUS UZAVŘENÍ

Součástí řešení by mělo být navržení nových vazeb mezi řešeným areálem bývalé tiskárny a přilehlými budovami a veřejným prostranstvím (viz výše). Cílem je tedy nejen navrhnout co nejvhodnější využití jednotlivých budov, ale také přispět ke kultivaci a otevření přilehlých veřejných prostor. Na druhou stranu je třeba respektovat specifika provozu městského úřadu a soukromé vlastníky sousedních nemovitostí zejména rodinný dům p. č. 112/1, bašta p. č. 111, zahrada p. č. 116 a bytový dům č.p. 7 na parc. č. 129. Majitel domu na parc. č. 112/1 proboural do jižní fasády okenní otvor. Doporučuje se proto navrhovat klidnější funkční využití na přilehlém pozemku. Revitalizaci areálu Steinbrenerovy tiskárny je vhodné navrhnout tak, aby ani městský úřad, ani soukromí vlastníci nebyli omezováni budoucím provozem areálu.

PŘEDMĚT ŘEŠENÍ

Předmětem soutěže o návrh je konverze areálu Steinbrenerovy tiskárny ve Vimperku na společensko kulturní centrum s multifunkčními sály, expozicemi knihtiskaře Johanna Steinbrenera a připomínkou česko-německých vztahů, ubytováním, zázemím atd. Zadavatel očekává, že konverze areálu Steinbrenerových tiskáren umožní, aby tento prostor využívala nejen vimperská veřejnost, ale budou sloužit i v rámci přeshraniční spolupráce s partnerským německým městem Freyung i k účelům posilování vzájemných kulturních, obchodních a turistických vztahů. Kvalitní výsledek by v delším časovém horizontu mohl mít silný synergický efekt na postupné zvyšování kvality přilehlých veřejných prostor i soukromých nemovitostí v bezprostředním i širším okolí takové stavby.

Areál bývalých tiskáren se nachází v městské památkové zóně Vimperk, v bezprostřední blízkosti náměstí Svobody, na ostrohu nad řekou Volyňkou. Je tvořen uliční frontou dvou bývalých měšťanských domů ze 16. století ve Steinbrenerově ulici, k nimž přiléhají dva domy městského úřadu. Areál dotvářejí vnitřní nádvoří měšťanských domů a bývalá tiskárna z roku 1872 „nalepená“ na jižní hradební zdi:

- A. **Popisné č. 6, parcelní č. 127** – předmětem řešení je především nezastavěná část parcely a případný návrh propojení v přízemí budovy bez památkové ochrany, v níž sídlí městský úřad. Provozně se předpokládá propojení většinou pouze v případě svatebních obřadů či podobných mimořádných akcí, jinak pravidelný provoz městského úřadu by měl zůstat oddělený od provozu areálu. Nad hradební zdí je proluka.
- B. **Popisné č. 5, parcelní č. 115/1** – na parcele se nachází **nemovitá kulturní památka** - ochrana se vztahuje pouze na **měšťanský dům u ulice**, který má být využíván jako druhá budova městského úřadu. Budova je v relativně dobrém technickém stavu, je zpracován návrh úprav pro nové využití vnitřních prostor jako kanceláře, na zpracovanou projektovou dokumentaci bylo vydáno stavební povolení, více viz Příloha P.21. Zadavatel původně nepřepokládal, že by tato budova byla součástí řešeného území, ale porota doporučila rozšířit řešené území alespoň o přízemí (zastavěná plocha 238 m²), v němž se nachází architektonicky hodnotné prvky např. historické klenby v průjezdu propojujícím Steinbrenerovu ulici a nádvoří. Stávající projekt úpravy plánoval umístit v přízemí příruční sklad zhruba na pětinu zastavěné plochy). Pokud by se přízemí využilo jako hlavní vstup do areálu, je třeba adekvátní plochu archivu umístit jinde v rámci řešeného území. Ostatní nadzemní podlaží mají sloužit pro potřeby administrativy městského úřadu a tento úkol není předmětem řešení této soutěže. Dvorní křídlo na této parcele je bez památkové ochrany.
- C. **Popisné č. 4, parcelní č. 114** – budova měšťanského domu je bez památkové ochrany, přestože se v ní nachází zachované historické konstrukce, nyní je prázdná, dříve sloužila

k bydlení sociálně slabším občanům a tomu i odpovídá její špatný současný technický stav. Zadavatel předpokládá zachování pohledu na uliční fasádu a v maximální míře zachování původních historických prvků. Nádvoří je prázdné.

- D. **Popisné č. 3, parcelní č. 113** – budova měšťanského domu je bez památkové ochrany, přestože se v ní nachází zachované historické konstrukce. Nyní je prázdná, dříve sloužila k bydlení sociálně slabším občanům a tomu i odpovídá její špatný současný technický stav. Zadavatel předpokládá zachování pohledu na uliční fasádu a v maximální míře zachování původních historických prvků. Ve střední části parcely se nachází nádvoří a objekt bez památkové ochrany.
- E. Budova bez popisného čísla v jižní části parcely p.č. 113 sloužila jako provoz bývalé tiskárny z roku 1872. **Byla postavena na památkově chráněné hradební zdi.** Nyní je v poměrně špatném technickém stavu, je provizorně zajištěna. (Město nyní ve spolupráci s firmou Heritas realizuje sanační práce, které mají vést ke stabilizaci objektu a zamezení zatékání do střešního pláště) Zadavatel předpokládá, že alespoň částečná záchrana je možná. Je nutné minimálně respektovat urbanistickou stopu, objemové řešení a charakter střechy, přičemž požadavky NPÚ mohou být i radikálnější. Pohled na budovy bývalých tiskáren má významný urbanistický význam.
- F. **Budova bez popisného čísla, parcelní č. 112/2**, sloužila jako provoz bývalé tiskárny z roku 1872. Byla **postavena na památkově chráněné hradební zdi** a nyní je ve poměrně špatném technickém stavu, je provizorně zajištěna. (Město nyní ve spolupráci s firmou Heritas realizuje sanační práce, které mají vést ke stabilizaci objektu a zamezení zatékání do střešního pláště) Zadavatel předpokládá, že alespoň částečná záchrana je možná. Je nutné minimálně respektovat urbanistickou stopu, objemové řešení a charakter střechy, přičemž požadavky NPÚ mohou být i radikálnější. Pohled na budovy bývalých tiskáren má významný urbanistický význam.

FUNKČNÍ NÁPLŇ

Funkční náplň není jednoznačně definovaná, bude vytvářena i dle prostorových možností daných soutěžním návrhem. Mohli by se zde konat stálé i dočasné výstavy, konference, svatby. Mohl by zde být vymezen i prostor pro přechodné ubytování, které by se výhradně využívalo v souvislostech s konanými kulturními a společenskými akcemi apod. Zadavatel předpokládá, že část prostor bude možno využívat víceúčelově. Význam rodiny Johanna Steinbrenera by se měl promítnout jako ústřední motiv do charakteru revitalizace, stejně jako tiskařská tradice Vimperka.

Celkem by plochy měly v součtu odpovídat stávající užité ploše-tj. cca 2500 m² hrubé užité plochy. Možné funkční využití areálu – čisté užité plochy:

1. **multifunkční konferenční sál** - pro 100 až 150 osob (cca 200 až 300 m²) pro jednání zastupitelstva (17 zastupitelů, 3 zaměstnanci + veřejnost), divadelní představení, kino, případně koncert
2. **informační centrum** (cca 150 m²) – musí fungovat souběžně s konferenčním sálem, součástí je i prodejna suvenýrů a letáků, zázemí pro 4 zaměstnance, oddělená kancelář, sklady (nyní se nachází v rohové budově na náměstí)
3. **bydlení** (cca 150-200 m²) –
 - a) sdílené krátkodobější bydlení na 3 až 4 měsíce apartmánového typu pro cca 3 osoby – spisovatelské pobyty tj. inspirativní bydlení s možností práce
 - b) byt pro správce areálu

4. **stálá expozice** – výstavní prostory: pro přeshraniční spolupráci/ historie českoněmeckých vztahů v posledním století, život rodiny Steinbrenerových apod. – toto téma by mělo být dominantně přítomné v celém areálu, nemusí mít jasně určený prostor, neboť stálá expozice knihtisku a Steinbrenera je již na zámku
5. **výstavní prostory pro krátkodobé akce** (200 m² nebo více)
6. **veřejné WC pro návštěvníky** (pro akce s účastí až 400 osob)
7. **občerstvení** (catering/kavárna/drobné občerstvení – automaty)
8. **technické zázemí pro pořádání akcí** (např. uložení mobiliáře, dle možností)
9. **dětský koutek**
10. **nádvoří** (akce až pro 400 lidí) – propojení exteriéru a části interiéru (víceúčelového sálu, informačního centra, výstavní prostor, dětský koutek, technické zázemí pro pořádání akcí, občerstvení / catering)
11. **archiv městského úřadu** (cca 40 m².) - - náhradní umístění v návaznosti na plánované využití budovy č. p. 5
12. **Případně ostatní funkce** (administrativní zázemí areálu)

Doplňující informace ke stavebnímu programu
Historie a souvislosti využití domů Johanna Steinbrenera
(vstupní shrnutí zadavatele)

Johann Steinbrener je nejvýznamnějším rodákem i osobností, která žila ve městě Vimperk. Jeho život a podnikání včetně jeho aktivit souvisejících s péčí o své zaměstnance, občany města – zejména chudé lidi, vdovy a sirotky je krátce popsán v příloze tohoto materiálu. Svým rozsahem podnikání (tisk kalendářů a modlitebních knih) byl známý po celém světě, město Vimperk – sídlo podnikání – bylo uváděno v každém výtisku.

Johann Steinbrener a jeho dílo je prezentováno malou expozicí na Státním zámku Vimperk, v muzeu Vimperska. Naší snahou z pohledu vedení města bylo již od roku 2015-2016 řešit „morální dluh“ vůči jeho osobnosti a rovněž tak i dluh k zachování jeho stavebního díla, jež zanechal ve městě. Jeho dílem byly stavba, které sloužily k podnikání, a také stavby, jež sloužily obyvatelům, rekreaci, společnosti. Tento podnikatel postavil a vlastnil v městě a blízkém okolí více jak pět desítek staveb.

Hlavní objekt radnice je v jedné uliční frontě s rodným domem Johanna Steinbrenera, kde se narodil, začal podnikat, a kde také skonal. Ulice nese jeho jméno cca od roku 1990.

Dalším nemalým důvodem nákupu nemovitostí byl jejich dlouhodobě neutěšený stav. Staly se po roce 1989 předmětem privatizace, podnikání a překupování v rámci různých transakcí či v exekučním řízení. Do roku 2022 vlastnila objekty čp. 3 a přilehlý zadní trakt společnost KOVÁŘ TRADE COMPANY, jejímž stoprocentním vlastníkem byla paní Anna Dzhemalinskaya ruská občanka. V objektu bydleli sociálně slabí občané, což se výrazně podepsalo na stavu objektů zadního traktu (vyřezávání dřeva pro topení). Celková částka všech exekucí vztahujících se k objektu byla kolem 1,5 mil Kč. Objekt čp 4 prodalo město v letech 2008 – 2010 českému podnikateli, který měl záměr objekt přestavět na ubytování pro vysoko postavené manažéry dojíždějící do Německa za prací. S objektem se nic nestalo, pouze chátral a po nějaké době byl přeprodán ruské společnosti DiTun 2000/CZ, jejímž vlastníkem byla Ludmila Burova.

Se záměrem nákupu objektů a jeho uskutečněním se počalo diskutovat možné jejich využití pro společenské, kulturní a vzdělávací akce. Při diskuzích s velice širokým spektrem osobností, institucí a přímých aktérů kultury a cestovního ruchu vznikaly a stále vznikají různé záměry a typy na jejich využití.

Nosným záměrem je zřízení „centra dialogu a porozumění“, které bude nabízet dějiny konce 19. století a 20. století. Jedná se o etapu historie, která je stále živá a je také z tohoto důvodu opomíjena. Blízká poloha města Vimperk při státní hranici s Německem měla, má a stále bude mít úzkou propojenost s tímto státem. Nejen z hlediska hospodářského, ale i kulturního propojení a z hlediska cestovního ruchu. Česko německé soužití zejména v období před druhou světovou válkou, v době jejího trvání a následného vystěhování německých obyvatel z města je diskutované téma. Naše město udržuje vřelé vztahy se spolkem Vimperských rodáků, které má sídlo ve Freyungu, jež je od roku 2003 partnerským městem Vimperka. Partnerství není pouze mezi městy či obcemi, ale také škol od mateřských po střední školy, podniků a spolků. Centrum by mělo být místem setkávání, vzdělávání, kultury, společenských událostí a také prostorem pro výstavy.

Z pohledu města bychom chtěli v maximální možné míře zachovat zadní trakt objektů (označení 3, 4, 5), jednak z důvodu jedinečného a velice zajímavého architektonického řešení

průmyslového objektu (tiskárny), které byly rodinou Steinbrenerů k tomuto účelu vystaveny. Přízemí objektu evokuje prostor sklepů s různou výškovou úrovní. První patro, které je velice omezeně přístupné z důvodu havarijního stavu krovu a zatékání do objektů, má dvě výškové úrovně. Původně to byly rozsáhlé prostory, později pro roce 1948 byly rozděleny příčkami na kanceláře. V druhém patře byly zřejmě kanceláře, ale v dnešní době nejsou vůbec přístupné. Ze stran navazující objekty směrem do uzavřeného dvoru byly již zbourány, anebo jsou v havarijním stavu.

Záměr:

V maximální přípustné míře zachovat přízemí a první nadzemní podlaží. V přízemí by bylo vhodné podle nabídek instalovat dějiny dvacátého století. O tomto záměru bylo hovořeno s institucí Paměť národa. Dále by bylo vhodné v těchto prostorech nabídnout veřejnosti, zejména školám, významné události města a okolí, které měly vliv na jeho vývoj.

První nadzemní podlaží by bylo vhodné využít jako jeden velký multifunkční prostor pro pořádání konferenčních akcí, společenských, vzdělávacích, kulturních, výstavních apod., s možností jejich možného členění. Na místo dnes havarijních objektů směrem do vnitřního traktu by byl vhodné umístit technické zázemí včetně zázemí pro gastro (ne restauraci s kuchyní) a služby pro návštěvníky.

Vnitřní „zelený prostor“ se jeví jako zajímavá plocha pro kulturní akce koncerty, divadlo apod., místo pro konání svatební obřadů. V průběhu roku by se jednalo o pobytový komunitní dvůr napojený na gastronomické služby typu literární dvorek, možnost zde instalovat venkovní umělecká díla. Vzhledem k vlastnictví pozemků, které jsou směrem do Padovské ulice a za městským opevněním, by bylo vhodné umožnit průchod od Volyňky po schodišti na tyto pozemky a vstoupit do areálu z jižní strany. Tím by se areál stal průchodným do Steinbrenerovy ulice.

Rodný dům Johanna Steinbrenera byl přestavěn, původní dispozice není zachována. Dům by mohl mít zázemí pro dlouhodobější ubytování spisovatelů. Tento námět/požadavek vzešel z velice úspěšného přeshraničního literárního festivalu Šumava Litera (spolupráce s německou a rakouskou stranou), jehož posláním a cílem je posoudit a ocenit knihy různého žánru za uplynulý rok, které jsou vázány k regionu Šumavy - Bavorského lesa - rakouského příhraničí. Vítězným knihám jsou udělovány ceny Johanna Steinbrenera. V domě by mohlo být informační centrum, které je nyní umístěné v čp. 42 na náměstí, cca 140 m od čp. 3. Je to jedna z možných variant. Sousední dům čp. 4 má pozměněnou venkovní fasádu do uliční fronty, ale jinak je vysoce pravděpodobné, že dispozičně odpovídá období jeho výstavby po roce 1860.

Součástí jednoho z domů by bylo vhodné připomenout celý rod Steinbrenerů, jakým způsobem a rozsahem ovlivnil rozvoj města a život jeho obyvatel. Aktivita v zahraničí – zastoupení po celém světě, by mělo být rovněž připomenuto.

Oba domy mají původní, pravděpodobně gotické sklepy, které bohužel nejsou úplně přístupné, ale z pohledu cestovního ruchu by mohly být zajímavé.

Náměty dalšího využití vycházejí ze zkušeností kolegů z odboru kultury a cestovního ruchu, viz níže.

Návrhy na komunikovaná témata

Expoziční činnost a sezónní výstavy (krátkodobé, dlouhodobé, viz Sladovna, Iqlandia, Imaginárium bratří Formanů, atd.)

Síň vědomostí – knihtisk, osobnosti města, příroda

Síň ticha – relaxace a možnosti poslechu regionální a světové literatury, animace a

videomapping – témata pro rozličné spektrum návštěvníků

Síň přátelství – příběh obyvatel Steinbrenerových domů, události po r. 1946, rodáci, partnerství měst

Síň pod střechou – příběh města z hlediska architektury

Síň pod podlahou – interaktivní podlahové projekce, lektorské a edukativní programy, dětský ateliér

Návrhy na členění z hlediska prostor

Expoziční prostory

Výstavní, koncertní a přednáškové prostory (prostorově vhodné pro putovní výstavy typu

Divadlo bratří Formanů, Sladovna, Iqlandia,)

Herna pro děti (Sladovna Písek, Kláštery Český Krumlov)

Prostory pro veřejná jednání zastupitelstva, konference, kolokvia, veřejná fóra)

Interaktivní prostory pro workshopy – interaktivní a animační programy, komentované prohlídky (fungují , v č.p.8 v měštanském domě na náměstí)

Ateliér – dětský ateliér

Informační centrum/recepce s prodejem suvenýrů

Ubytovací prostory pro účastníky workshopů

Rezidentní bydlení

Literární kavárna a bistro

Internetový koutek

Pobytový zážitkový komunitní dvůr napojený na gastronomické služby – literární dvorky, venkovní instalace uměleckých děl, komunitní zahrádka

Vimperk 10.9.2023

J. Martanová

Dějiny knihtisku ve Vimperku

Václav Vácha

Johann Alakraw

Ve druhé polovině 15. století zažívá Vimperk několik významných událostí. Především to byl rok 1479, kdy na žádost majitele panství Petra Kaplíře ze Sulevic je Vimperk králem Vladislavem II. povýšen na město. Povýšení na město dávalo Vimperku právo opevnit město hradbami a pořádat výroční trhy. Král Vladislav II. také potvrdil Vimperku právo budovat cesty do Bavorska, po kterých se do Čech dovážela především sůl z Pasova. Šlo sice jen o odbočku Zlaté stezky, jejíž hlavní směr vedl do Prachatic, ale přesto se přes Vimperk dopravovala třetina až polovina zboží soumary směrem na Prachatice. V roce 1484 pak přichází do Vimperku pasovský tiskař Johann Alakraw, který zde tiskne v tomto roce tři tisky. Vimperk se tímto stává teprve druhým městem po Plzni, kde se v Čechách tisklo. Ve Vimperku Alakraw vytiskl latinské spisy „*Summa eucharistiae sacramento*“ a „*Sololagnia- Samomluvy sv. Augustýna*“. Především zde tiskne první česky tištěný kalendář v Čechách. Jednalo se o jeden list potištěný na jedné straně o velikosti 32 x 40 cm. Příchod Alakrawa do Vimperku pravděpodobně přímo souvisí s tím, že byl Vimperk povýšen na město. Druhým důvodem, proč Alakraw opustil Pasov bylo to, že v této době Pasov utrpěl mnoho škod po požárech, které zde vypukly po těžkých bojích o město. Již brzy se ale uvědomil, že opustit Pasov nebyl dobrý nápad. Pasov byl v té době biskupským městem na významné dunajské vodní cestě a mohl nabídnout jeho tiskům výhodnější odbytíště. Nelze se potom divit tomu, že se Alakraw počátkem roku 1485 vrací do Pasova.

Johann Steinbrener

O 370 let později po Johannu Alakrawovi se ve Vimperk opět začínají tisknout kalendáře. A to zásluhou Johanna Steinbrenera. J. Steinbrener se narodil 17. července 1835 ve Vimperku ve Školní ulici čp. 3. Pocházel ze starého selského rodu, který se celá staletí potýkal s kamenitou půdou Šumavy. Nejstarším známým předkem J. Steinbrenera byl Michael Steinbrener, který se narodil v roce 1613 ve Vyšovatce u Vimperku a zemřel v roce 1688. Dědeček J. Steinbrenera, Kašpar Steinbrener, byl kovář a bydlel ve Vimperku v domě čp. 29. Otec Thomas Steinbrener v mládí narukoval k Windischkrätzovým dragounům. Během své vojenské služby se zúčastnil několika bitev a v bitvě u Lipska přišel o palec pravé ruky. V armádě sloužil osm let a domů se vrátil v hodnosti seržanta. Po návratu z vojny si Thomas otevírá ve Školní ulici čp. 3 obchod s ložním a vlněným zbožím.

Mladý Johann dostal do kolébky vlastnosti svých předků. Po sedlácích pracovitost, po kováři zručnost a po seržantovi nebojácnost a odolnost vůči drsnému životu. Tyto vrozené vlastnosti se projevily již v dětství, kdy se raději spoléhal na svoji hlavu než na názor jiných. Charakteristickou se stala situace, která se udála, když mu bylo jedenáct let. Otec ho vzal do Prahy, kde nakupoval zboží pro svůj obchod. Po ukončení nákupu otec společně s obchodníkem sepsali účet odebraného zboží. Když se otec chystal zaplatit, upozornil otce

mladý Johann, že součet je chybný. Účet byl o jednu zlatku vyšší. Po přepočítání opravdu zjistili, že došlo k chybě. Za svou bystrost byl Johann odměněn právě tou zlatkou. Rodiče si byli dobře vědomi důležitosti vzdělání svých dětí. Johann po absolvování základní školy ve Vimperku odešel do Písku, kde dva roky navštěvoval reálnou školu. Toužil pokračovat v dalším studiu, ale finanční situace v rodině to nedovolovala. V té době studoval již jeho starší bratr Thomas a dva studenty by rodina neuživila. Proto mu otec navrhl, aby si vybral učební obor dle svého přání. Johannovi to bylo velice líto, protože by rád pokračoval ve studiích, ale nezbylo mu nic jiného než poslouchat otce. Jelikož miloval knihy, rozhodl se, že se bude učit knihtiskařem. Odjel do Českého Krumlova, kde se ke spokojenosti knihařského mistra Franze i svého otce vyučil knihařem. Po vyučení se vydal jako tovaryš za poznáním do světa. Procestoval Rakousko a Německo a na svých cestách shromažďoval zkušenosti, které mu později pomáhaly při jeho podnikání. Později velice rád vzpomínal na společné putování s pekařským tovaryšem Wintererem. Když jim došly peníze, tak se snažili žít příležitostnou prací, a když práce nebyla, tak požádali o trochu jídla u dobrých lidí. Rád vzpomínal na příhodu, která se jim stala ve Štýrsku, kde dostali hrnek teplé polévky, ale protože polévka byla horká, tak hrnek s polévkou neudrželi, ten jim vypadl a polévka se vylila. Oba hoši se lekli a rychle utekli. Sedlákova žena proklínala nevděčné tovaryše. Když Johann později vyprávěl své zážitky z cest, bylo na něm vidět, že toto období svého života považuje za velmi šťastné.

Po návratu domů si Johann plný energie, otvírá v roce 1855 v otcově domě "U Slona" knihařskou dílnu a knihkupectví. O pět let později se Johann žení s Annou Sewerinovou. Jeho manželka mu stála po boku nejen v dobách šťastných, ale především i v těžkých dobách. Velkou a těžkou zkouškou byl pro manžele požár jejich domu v roce 1861, kdy přišli o dům a veškerý svůj majetek. Navíc při tomto požáru zahynul Johannův otec Thomas. Najednou se ocitli bez domova, peněz a obchodu. Oba ale tvrdě pracovali a již v roce 1865 obnovili nejen dům, ale i firmu, ve které v témže roce zaměstnávali jednoho učeníka. Johann svoji firmu postupně rozšiřoval a již v roce 1867 zaměstnával čtyři knihařské pomocníky.

V počátku svého podnikání obcházel Johann Steinbrener s nůši na zádech jarmarky v blízkém i dalekém okolí a prodával zde knihy, modlitební knihy a kalendáře. Jelikož chodil se svým zbožím pěšky, musel vycházet brzy ráno, většinou ještě za tmy. Jednou se mu stalo, že k němu na jarmarku v obci Kuschwarda (Strážný) přišel sedlák z nedaleké obce Zassau (Cazov), dnes již zaniklé obce, a prohlížel si vystavené kalendáře. Přitom se tvářil nespokojeně, nakonec kalendář odložil a řekl Johannovi, že nerozumí tomu, co je v kalendáři napsané. Jsou zde používaná slova, která ani nezná, a že jsou v kalendáři informace, které nejsou pro obyčejného sedláka srozumitelné. Kalendář odložil a zklamaně odešel. Johann při zpáteční cestě z trhu přemýšlel nad tím, co mu sedlák řekl, a uvědomil si, že by měl prodávat knihy a kalendáře, které budou jednoduché a srozumitelné pro každého člověka. Jelikož do té doby prodával kalendáře, které vydávali jiní a u kterých nemohl ovlivnit obsah, rozhodl se po dlouhém váhání vydávat a prodávat kalendáře vlastní, ve kterých bude psát o věcech, které zajímají nejen vzdělané lidi, ale především lidi obyčejné. Práce na prvním kalendáři zahájil na podzim 1873 a v srpnu 1874 vychází jeho kalendář pro rok 1875. Nechal vytisknout tři různé druhy v celkovém nákladu 8.000 kusů. Náklad byl brzy rozebrán a Johann Steinbrener dosáhl svého prvního velkého úspěchu. V počátcích si nechával tisknout své kalendáře v tiskárnách v Linci a ve Vídni. Velice rychle si ale uvědomil, že pro rozvoj podnikání je důležité mít vlastní tiskárnu. Takový druh podnikání byl na Šumavě v té době neznámý. Na Šumavě se především rozvíjela průmyslová odvětví jako je sklářství, těžba dřeva a kamene a výroba zboží ze dřeva – papír, hračky, nábytek a podobně.

Roku 1872 si J. Steinbrener na břehu Volyňky otevírá novou tiskárnu. Když v roce 1873 na světové výstavě ve Vídni jeho firma uzavřela významné obchodní kontakty, začíná firma Steinbrener postupně zvyšovat výrobu. Otevírá také svá obchodní zastoupení v mnoha

městech různých zemí světa (Víděň, Budapešť, New York, Šanghaj, Berlín, Paříž, Madrid, Manila, Buenos Aires, Kapské Město, Bogota, Lima a v mnoha dalších městech). V dobách své největší slávy působila firma v 34 zemích světa. Od roku 1875 se také neustále zvyšoval náklad tištěných kalendářů. V roce 1880 to bylo více jak 200.000 kusů, v roce 1890 to bylo již 800.000 kusů a okolo roku 1908 se ve Vimperku vytisklo neuvěřitelných milion kusů kalendářů. V roce 1875 zaměstnává firma 40 zaměstnanců a měla dva rychlolisy a jeden ruční tiskový stroj. V knihárně pracovali dělníci na devíti strojích. O deset let později pracovalo ve firmě již 230 zaměstnanců a pracovali na 40 strojích. V roce 1887 nechal J. Steinbrener postavit novou tiskárnu „Johanesthal“ a k dosavadnímu parnímu byl nainstalován i pohon vodní. V roce 1890 pracovalo ve firmě již 400 zaměstnanců a tisklo se na deseti tiskových rychlolisech. V roce 1894 staví Steinbrener další budovu tiskárny a kupuje nový dvoubarevný rotační stroj. Od roku 1898 je v celé firmě zaveden elektrický proud. V té době pracovali pro firemní nakladatelství známí spisovatelé, redaktori a obchodní zástupci, kteří museli ovládat několik světových jazyků (angličtinu, francouzštinu, italštinu, ruštinu, španělštinu a němčinu).

Johann Steinbrener a jeho pokračovatelé budují postupně ve Vimperku největší knihárnu v Rakousku-Uhersku a později i v Československu. Firma vlastní ve Vimperku mnoho továrních budov, ve kterých provozuje např. dílny na zhotovování kování pro vazbu knih, budovu pro malířské ateliéry, rytecké práce i výrobu sádrových soch svatých, řezbářskou dílnu na zpracování slonoviny a kostí, dílny na výrobu dřevěných beden určených pro export výrobků. Součástí firmy je i několik budov pro ubytování zaměstnanců a další budovy, které jsou určeny pro rehabilitaci. Stavitelem většiny budov byl Franz Tick, který byl manželem Anny, dcery Johanna Steinbrenera. Tento stavitel mimo jiné projektoval pro město Vimperk hřbitov a po jeho vybudování se paradoxně stal jedním z prvních pohřbených. Jeho hrob má číslo 2.

Mimo podnikání v průmyslu se Johann zajímal též o zemědělské hospodaření. Vybudoval tři hospodářské dvory a uplatňoval zde moderní způsoby hospodaření. Jako první vybudoval zemědělský dvůr Annahof v Hrabicích, který jeho potomci přebudovali po 1. světové válce na sirotčinec pro čtyřicet dětí. Dalším hospodářským dvorem byl Drosselhof, kde nechal Steinbrener postavit 15 metrů vysoký stožár, na který nainstaloval vrtule a motor, který vyráběl pro celý statek elektrický proud. Před více než 100 lety to byl mimořádně moderní způsob výroby elektrické energie. Zejména na tehdejší poměry zaostalé Šumavy. V roce 1886 buduje v lesích nedaleko Vimperku vzorový statek Schenkenberg (Na Radosti). Nechal zde postavit kapli, statek a letní sídlo pro rodinu. Po jeho smrti se o statek starala jeho dcera Anna Ticková. V dnešní době statek v Hrabicích chátrá, statek Drosselhof je v dezolátním stavu a pouze statek Na Radosti je udržován a kaple byla nedávno době restaurována.

O své zaměstnance se J. Steinbrener i jeho následovníci v té době velice dobře starali. J. Steinbrener pro své zaměstnance zřídil nemocenský a penzijní fond. V roce 1893 nechal pro své dělníky postavit dva domy, v roce 1898 pak nechal postavit dům pro penzisty a vdovy po svých zaměstnancích a umožnil jim v těchto domech bydlet zdarma. V roce 1905 přijímá do firmy jako společníky své syny Johanna a Ruperta.

Ve svém soukromém životě byl J. Steinbrener velice skromný a ke skromnosti vedl i své děti. V domácnosti neměli služebnictvo a veškeré domácí práce včetně vaření zajišťovala jeho manželka Anna s dcerami. I v soukromí se projevovalo jeho silné sociální cítění. Nadace, kterou sám založil, pomáhal chudým, nemocným a všem potřebným lidem ve Vimperku a okolí. Nadace v průběhu léta nakoupila velké množství uhlí, které pak v zimě bezplatně rozdávala potřebným. Po zakoupení hotelu Stadt Passau (hotel Vltava) rozdávala nadace každý den zdarma polévku seniorům, chudým, nemocným a nezaměstnaným. Také jim byla při této příležitosti věnována malá finanční částka. Firma pomáhala vdovám a ženám s malými dětmi tím, že jim umožňovala pracovat formou domácí práce. Johann osobně každý týden v pátek

obdarovával žebračky, kteří přicházeli k jeho domu nejen ve Vimperku, ale i z celého okolí. Každý týden to bylo asi 50 žebráků.

Během života byly J. Steinbrenerovi uděleny za jeho zásluhy dva řády. Rytířský řád císaře Franze Josefa a od papeže Lea XIII. Rytířský kříž svatého Silvestra. Při návštěvě Vimperku v roce 1905 se chystal císař Franz povýšit J. Steinbrenera do šlechtického stavu, ale Johann toto ocenění ve své skromnosti odmítl. Johann Steinbrener umírá 6. května 1909. Pohřeb se konal 8. května a Johanna Steinbrenera na jeho poslední cestě vyprovází celé město a další stovky lidí z okolí.

Rozvoj firmy pokračuje i po smrti zakladatele. Od založení v roce 1855 až do roku 1930 bylo vytištěno ve Vimperku více než 34 milionů kalendářů a přes 96 milionů modlitebních knih ve více jak dvaceti jazycích. V tiskárně se vyráběly nádherné knižní vazby v kůži, perleti, želvovině a slonovině.

